

AZ ÖNKÉNTES MENTORÁLÁS SZEREPE A PROJEKTALAPÚ TANULÁS TÁMOGATÁSÁBAN – ESETTANULMÁNY A KÖZÉPISKOLAI DIÁKPROJEKTVERSENYRŐL¹

MAGÓCS ÉVA² – KÁLMÁNCHEY RITA³ – PÁLVÖLGYI LAJOS⁴

Absztrakt

A szerzők a Középiskolai Diákprojektverseny szervezésében nyert tapasztalataikra támaszkodva mutatják be, hogy miként alakult ki egy önkéntesekből álló hálózat a verseny körül, és milyen szerepet játszik az önkéntes mentorálás a projektalapú tanulás támogatásában. A 2022/2023-as tanévben indult kezdeményezés célja olyan tanulási környezet megteremtése volt, amely elősegíti a diákok együttműködését, kreativitását, önismeretét és pályaeorientációját. A verseny sajátossága, hogy a diákcsapatok szabadon választott projekteken dolgoznak, és munkájukat önkéntes mentorok segítik, akik szakmai és módszertani támogatást nyújtanak.

Az esettanulmány kiemeli, hogy a mentorálás kulcsszerepet játszik a projektek minőségének javításában, különösen a tervezés, a dokumentáció és a prezentáció területén. Ugyanakkor kihívásként jelenik meg a diákok túlterheltsége, a szükséges idő biztosítása, a lehetőségek nem teljeskörű kihasználása, és a kapcsolattartás nehézsége. A szerzők a mentorálási folyamat bemutatása mellett kitérnek az önkéntes mentorok támogatásának módszereire, beleértve a motiváció megőrzését is. A tapasztalatok szerint a mentorált diákprojektek színvonala és a prezentációk minősége javult, a résztvevők magabiztosabbá váltak, és erősödött a projektpedagógiai szemlélet. Az önkéntes mentorálás a verseny fontos részévé vált: fenntartható módon képes támogatni a diákok tanulását és fejlődését, miközben közösségi értéket teremt. Élmény és tapasztalatok forrása úgy a diákok, mint a mentorok számára.

Kulcsszavak: önkéntes mentorálás, önkéntesek közössége, projektpedagógia, diákprojektverseny, pályaeorientáció

¹ A Középiskolai Diákprojektverseny a 2025/2026-os tanévben a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Tehetség Program és kiemelt szponzorok – MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt, Richter Gedeon Nyrt., és az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar – támogatásával valósult meg. A szerzők köszönetet mondanak a támogatásért, valamint a tanárok, diákok és önkéntesek munkájáért.

² Magócs Éva, az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar óraadó oktatója, középiskolai tanár, az MPT – Projektpedagógiai Szakosztályának alelnöke, a HiSchool Alapítvány önkéntese, a Középiskolai Diákprojektverseny társalapítója.

³ Kálmánchey Rita, pszichológus, coach, tréner, a HiSchool Alapítvány önkéntese, a Középiskolai Diákprojektverseny záróesemény szervezője.

⁴ Pálvölgyi Lajos, az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar kutatója, az MPT Projektpedagógiai Szakosztályának elnöke, a Projecon Projekt Tanácsadó Kft. ügyvezetője, a HiSchool Alapítvány önkéntese, a Középiskolai Diákprojektverseny alapítója.

The role of volunteer mentoring in supporting project-based learning – a case study of a high school student project competition

Éva Magócs – Rita Kálmánchey – Lajos Pálvölgyi

Abstract

Drawing on their experience in organizing the Secondary School Student Project Competition, the authors present the way a network of volunteers developed around the competition and the role volunteer mentoring played in supporting project-based learning. The aim of the initiative launched during the 2022/2023 academic year was to create a learning environment that promotes students' collaboration, creativity, self-awareness, and career orientation. The competition is unique in that student teams work on independently chosen projects, and their work is supported by volunteer mentors who provide professional and methodological support.

The case study highlights that mentoring plays a key role in improving the quality of projects, especially in the areas of planning, documentation, and presentation. At the same time, challenges include student overload, time management issues, underutilization of opportunities, and difficulty maintaining communication. In addition to presenting the mentoring process, the authors discuss methods of supporting volunteer mentors, including maintaining motivation. Experience shows that the standard of mentored student projects and the quality of presentations improved, participants became more confident, and project-focused pedagogical approach was strengthened. Volunteer mentoring has become an important part of the competition: it can sustainably support student learning and development, while creating community value. It is a source of experience and knowledge for both students and mentors.

Keywords: volunteer mentoring, community of volunteers, project pedagogy, student project competition, career guidance

BEVEZETÉS – A KÖZÉPISKOLAI DIÁKPROJEKTVERSENY ALAPÍTÁSA ÉS MŰKÖDÉSE 2022 és 2025 KÖZÖTT

A hat lépés távolság elmélete szerint a Földön bárki kapcsolatba hozható bárkivel egy olyan ismeretségi láncon keresztül, melyben a két végpont között maximálisan öt közvetítő személy van (Travers – Milgram 1969). E gondolat már Karinthy Frigyes (1929) *Láncszemek* című novellájában is felbukkan, de az internet korában vannak, akik rövidítenék ezt a lépésszámot. Esettanulmányunk két civil kezdeményezésről, önkéntes közösségről szól, amelyek egymástól függetlenül indultak, de nagyon gyorsan termékeny munkakapcsolatba kerültek egymással, mindössze két kapcsolati lépésen keresztül. Az egyik a HiSchool Alapítvány, amely 2020-ban

azzal a céllal alakult, hogy a középiskolás diákokat a tudatos pályaválasztásban és az önismeret fejlesztésében támogassa. A másik a nem sokkal később debütált Középiskolai Diákprojektverseny, amelynek bemutatására cikkünkben bővebben is kitérünk.

A Középiskolai Diákprojektversenyt a 2022/2023-as tanévben hirdettük meg először,⁵ mivel úgy éreztük, nagy szükség van olyan lehetőségre, ahol a diákok együttműködése, közös értékteremtése és tapasztalataik reflexiója áll a középpontban, segítve ezzel pályaaorientációjukat és későbbi pályakezdésüket is. E kezdeményezés a projektalapú tanulásra épül, és azért jött létre, hogy tágítsa a teret, ösztönözze az együttműködést, inspirálja az ötleteket, segítse a tevékeny tanulás természetes, élményteli útját. A verseny nemcsak abban tér el egyéb megmérettetésektől, hogy a diákok szabadon választhatják meg a projektötletüket, hanem abban is, hogy a diákcsapatok (2-30 fő) felkészülését önkéntes mentorok segítik. Ez az önkéntes mentorálás szakmai örömeket és kihívásokat egyaránt tartalmaz, de bátran kijelenthetjük, hogy lehetőségeket és változatosságot is jelent, hiszen az önkéntesek csapata évről évre bővül, és a törzstagok száma is emelkedik, vagyis egyre többen vannak az évente visszatérő segítők is.

Az újszerű versenykiírásra felfigyelő pedagógusok rengeteg kérdést tettek fel, amit a verseny szervezői igyekeztek megválaszolni, de érezni lehetett, hogy vannak olyan csoportok, akik kicsit elveszettek érezték magukat a versenykiírás szokatlanul tágra nyitott szabadsága miatt. A verseny alapítója időközben kapcsolatba került a HiSchool Alapítvány alapítójával, majd beszélt a versenyről alapítványi rendezvényeken, és kis idő múlva, együttműködésünk első lépéseként már néhány alapítványi tréner önkéntes mentorként segíteni kezdte az elakadt diákcsapatokat.

A versenyre a 2022/2023-as tanévben 52 projektet töltöttek fel a diákok, és a csapatok mintegy 15 százaléka igényelt és kapott mentori támogatást. E számok az elmúlt három évben szignifikánsan nem változtak. A zsűri tagjai a szponzoráló és a szakmai együttműködő cégek, egyetemek képviselői voltak. A nyilvános záróesemény szervezésébe, megvalósításába is hívtunk önkénteseket, akik a HiSchool trénerei és coachai és közösségi gyakorlatot végző egyetemi hallgatók voltak. A HiSchool önkéntesek önismereti játékok lehetőségét kínálták a záróeseményen résztvevő diákoknak a projektbemutatók között felszabaduló időszakokban, míg az egyetemisták a lebonyolítást támogatták.

⁵ Pálvölgyi Lajos, a verseny alapító ötletgazdája, és Magócs Éva társalapító (jelen cikk társszerzői).

A HiSchool önkéntesei kiemelkedő érdeklődést mutattak a verseny iránt a következő években is. A mentorok az iskolán kívüli világot hozták be a diákok életébe, többen közülük képzett trénerek, coachok, projektmenedzserek, vállalati szakemberek voltak. A versenyre jelentkező csapatok egy része, noha nagyszerű projektötletekkel érkeztek, de az ötletek nem voltak igazán kidolgozottak, vagy a csapatok nem tudták megfelelően prezentálni a projekteredményeket és a projektmegvalósítás folyamatát, illetve nem mindig jelent meg a projektszemlélet sem a kívánatos mértékben. Látszott, hogy több támogatásra van szükség a projektpedagógiai szempontok alkalmazásában a csapatok eredményesebb felkészítéséhez. A mentori támogatás megszervezése így a verseny szerves részévé vált.

Az esettanulmányunk célja megmutatni, hogy egy fontos, hiánypótló tevékenység, esetünkben a Diákprojektverseny, hogyan tud évről évre összekovácsolni egy működő ökoszisztémát, amelyben heteken keresztül együtt dolgoznak a HiSchool Alapítvány önkéntes trénerai, coachai, egyéb szakemberei és a versenyszervezők, hogy május végén együtt valósítsák meg a verseny záróeseményét, ami egyben a döntő és díjátadó is.

Az első részben bemutatjuk a Középiskolai Diákprojektverseny egyedi szerkezetét és szellemiségét, a projektpedagógiai szemléletet, mint a verseny pedagógiai célját. A második rész az önkéntes mentorok szerepét mutatja be a Középiskolai Diákprojektverseny megvalósításában, ezt követi a mentorálás folyamata, valamint a mentorok bemutatása és tapasztalatai. Majd eseti példák olvashatók a mentorálásra és a mentori tevékenységre, és bemutatjuk az önkéntes mentorálás eredményeit a Középiskolai Diákprojektverseny megvalósításában.

A DIÁKPROJEKTEK PEDAGÓGIAI JELENTŐSÉGE

A projektszemlélet egyrészt oktatási tartalomként, másrészt oktatási módszerként is fontos a pedagógia számára. A diákprojektek célja értékteremtés a szűkebb vagy tágabb környezet számára, bármilyen szabadon választható projektötlet megvalósítása útján. A projekt tanulási-tanítási módszerként történő alkalmazása a 20. század elején kibontakozó reformmozgalmak idején jelent meg, a kidolgozása John Dewey és William Heard Kilpatrick nevéhez köthető.⁶

⁶ A projekt módszer a kompetenciafejlesztő oktatási környezetek folyamatosan terjedő munkaformája. A 18. és a 19. században nagyrészt építészeti és mérnöki részproblémák önálló – általában tanulók által végzett – megoldását, kidolgozását nevezték projektnek. Pedagógiai módszerként való kialakulása, amely ismeretelméleti

Napjainkban többféle néven ismert: projekt módszer, projektoktatás, vagy projektalapú, projektorientált, projektszemléletű tanulás/oktatás (Főző et al. 2022; Nádas 2010; Orgoványi-Gajdos – Virág 2024; Palencsárné et al. 2022; Pálvölgyi 2018).

A Project Management Institute széles körben elfogadott meghatározása szerint „a projekt egy időben behatárolt vállalkozás (erőfeszítés) egy egyedi termék, szolgáltatás vagy eredmény létrehozása céljából” (PMI 2019:23).

A pedagógiai szakirodalom a projektalapú tanulás következő 11 kritériumát emeli ki: (1) tanulói felvetés, közös tervezés; (2) valós helyzetekhez kapcsolódás, (3) az individualizált munka lehetősége (opcionálisan); (4) csoportmunka; (5) időben hosszabb, összefüggő megvalósítás; (6) az iskolán kívüli helyzet megismerése vagy megváltoztatása; (7) interdiszciplinaritás; (8) a pedagógusok és tanulók egyenrangúak, de különböző kompetenciákkal vesznek részt; (9) a tanulók felelősek saját döntéseikért; (10) a pedagógus szerepe megváltozik („visszavonul”); (11) erős kommunikatív kapcsolatok működnek a tanulók között (Dunker – Götz 1988; idézi Nádas 2010). A diákprojektek pozitív hatásai akkor érvényesülhetnek igazán, ha az iskolai folyamatok és viszonyok helyébe a korszerű munkahelyekre jellemző folyamatok és viszonyok lépnek, és a tanulók megkapják azt a maximális mértékű autonómiát, amely az adott helyzetben ténylegesen adható (Pálvölgyi – Magócs 2025).

A diákprojektek megvalósításához a fentiek adnak projektpedagógiai keretet, ezek megjelenését vizsgáljuk a versenyben feltöltött projektekénél. A Középiskolai Diákprojektverseny célja az önismeret, a pályaorientáció és a tehetségazonosítás támogatása, a projektszemlélet és a projektekhez kapcsolódó kompetenciák fejlesztése. A résztvevő csapatok feladata egy általuk megvalósított projekt bemutatása egy online projektadatlap kitöltése által, ami mellett fényképek, videók feltöltésére is lehetőség van. Olyan projektek bemutatását várjuk, amelyek valamilyen probléma vagy nagyobb feladat megoldására, illetve valamilyen termék, kutatási eredmény, szolgáltatás, rendezvény vagy egyéb értékes, hasznos eredmény létrehozására irányulnak. Például láttunk megoldást a diákok iskolába járását biztosító jármű újrahasznosított anyagokból való megépítésére vagy a tanulást segítő tanár-

megfontolásokra vezethető vissza, John Dewey (1859-1952) és tanítványa, később kollégája, William Heard Kilpatrick (1871-1965) nevéhez fűződik. Mindketten a tapasztalati megismerés elkötelezett hívei voltak, Dewey filozófusként és pszichológusként, Kilpatrick matematikusként vált a pragmatikus iskola modelljének népszerűsítőjévé (Kőfalvi 2020:3).

avatar elkészítésére. További részletek a verseny honlapján, a projektkatalógusban található. Célunk a projektben végzett munka megfigyelésével a tehetségigérek felismerése és fejlesztése, melyben a támogatók és a zsűritagok lehetőségeire is támaszkodunk, a megfelelő kapcsolatok megteremtésével.⁷

A Középiskolai Diákprojektverseny a Nemzeti Alaptantervben (NAT) található fejlesztési területeket és nevelési célokat szem előtt tartva kiemelten támogatja a diákok együttműködését és önálló feladatvállalását, valamint az ehhez tartozó felelősség kialakulását. Ezen túlmenően megjelennek a szervezési kompetenciák és a vezetői képességek, amelyek elengedhetetlenek a projektcsapatok működése során. A projektekben a diákok – ahogy már fentebb írtuk – választanak olyan valós problémákat, amikre önállóan megoldást keresnek, így nem csak a pedagógusok által mutatott eljárásokat alkalmazzák, hanem a kreativitásukat felhasználva új utakat járnak be.

A mentor segít abban, hogy a csapattagok olyan feladatokat valósítsanak meg, amelyekben a legjobbak, és biztosítja a fejlődésüket. Sok esetben a diákok önszerveződése is ebbe az irányba hat, és felismerik, ki alkalmas a vezetésre, kinek vannak a legjobb ötletei és kik dolgoznak a legkitartóbban. Így az önismeret bővítése mellett a projekt teret ad az együttműködés, a kreativitás, a kritikus gondolkodás és a problémamegoldás fejlesztésére is. A kommunikációban tehetségesek vállalják a döntőben a projekt prezentáció megtartását. A felsoroltakon kívül a projekt témája szerint is felszínre kerülnek adott területen tehetséges diákok. A további fejlesztésük az iskolában, illetve néhány esetben a zsűritagok szervezeteiben történik.

A verseny legfontosabb eredménye az az élmény, tapasztalat és tudás, amit a projektek megvalósítása során szereznek a diákok. A verseny kétfordulós; iskolai fordulója nincs, de sok csapat bemutatja iskolai témahetek, egyéb programok során iskolatársainak az elkészült projektet. Ez alkalom a projekt eredményének disszeminálására, a prezentáció gyakorlására és általában megtörténik a projektértékelés is. A döntőbe jutott projekteket (évente 30) bemutató csapatok érdemi visszajelzést és javaslatokat kapnak, és a zsűri szakembereivel is kapcsolatba kerülnek, ami későbbi lehetőségeket nyit a számukra a pályaaorientációban. Felszínre kerülnek olyan tehetségek, amit a klasszikus iskolai munkában nehezebb felismerni,

⁷ Honlap: <https://diakprojekt.hu/>

de a munkavállalás esetében fontos, mint a szervezési, vezetési kompetenciák stb. A verseny sajátossága, hogy nem tantárgyhoz kötött, hanem a versenyzők a projekt témáját szabadon választhatják minden megkötés nélkül. Az iskolatípustól függetlenül egyaránt versenyezhetnek gimnáziumi, technikumi, és a szakképző iskolákból benevezett csapatok. A verseny szakmai hatása, hogy hozzájárul a projektpedagógiai kultúra elterjesztéséhez a köznevelés rendszerében azáltal, hogy a támogató pedagógusok egymástól is, és az önkéntes mentoroktól is jól hasznosítható ötleteket kapnak.

A MENTOROK SZEREPE A DIÁKPROJEKTEK MEGVALÓSÍTÁSÁBAN

Az ifjúkori mentorálás „a humán szolgáltatások terén alkalmazott elnevezés, mely egy idősebb, tapasztalt felnőtt és egy nem rokon, fiatalabb személy kapcsolatát jelenti, mely kapcsolatban az idősebb személy folyamatos tanácsadást, útmutatást, bátorítást ad a fiatalabb számára, alkalmassága-kompetenciája és személyiségfejlődése növekedése érdekében. A közösen eltöltött tanulási idő során a mentor és a mentorált gyakran alakít ki a kölcsönös elköteleződésen, tiszteleten, hűségen és közös személyiségjegyeken alapuló kapcsolatot egymással, mely elősegíti a fiatal személy átlépését a felnőttkorba.” (Rhodes 2022:3; idézi: Nagy 2014:41). A mentorálást ma már generációk közötti tudásmegosztásnak is nevezik, ami kiemeli e módszer napjainkban megfigyelhető terjedését.

A Középiskolai Diákprojektverseny első tanévének jobbára spontán szerveződő támogatása után, a 2023/2024-es tanévben már tudatosan készültünk arra, hogy minél jobb mentori támogatást szervezzünk az ezt igénylő csapatok számára. Ekkor a 64 feltöltött projektet 7 önkéntes mentor segítette. Esetünk a fenti definíciótól annyiban különbözik, hogy a mentorált nem egyetlen személy, hanem egy kis csoport, másrészt a mentorálás közvetlen célja egy konkrét projekt megvalósítása és a reflexiós folyamat támogatása. Az önkéntes mentor nem része a csapatnak, hanem külső szereplőként igényre szabottan támogatja a diákok értékteremtő tevékenységét. Mindez fókuszált, rövid időtartamú támogató kapcsolat kialakulását segíti elő, mely lehet pontszerű, ahol egy konkrét cél kerül középpontba egy-két találkozás alatt, vagy a teljes folyamat során igény szerint fennmarad az együttműködés, mely március és május között három-hat, elsősorban online találkozást is jelenthet. Évről évre azért dolgozunk, hogy a verseny résztvevői egyre hatékonyabban ki tudják használni a mentorálásban rejlő lehetőségeket, valamint törekszünk folyamataink fejlesztésére, hogy

önkéntes mentoraink számára egy jól működő keretet adjunk a diákcsoportokkal való munkában.

Mi volt a célunk ennek a folyamatnak az elindításával? Milyen eredményeket vártunk? A mentorálás elsődleges pedagógiai célja az önismeret fejlesztése élményalapú tanuláson és a tapasztalatok reflektív feldolgozásán keresztül. A projekttevékenység a projekthez kapcsolódó számos kompetenciát fejleszt, miközben a résztvevők pályaaorientációs szempontból is értékes tapasztalatokat nyerhetnek („*learning by doing*”).

További célok. A mentorok segítségével bevinni a projektszemléletet az iskolákba, hogy elinduljon egy ilyen irányú projektpedagógiai gondolkodás, és ismerjék fel a pedagógusok, hogy számukra ez új szerepet, és egyben új lehetőséget is jelent.

- A versenyre készülő csapatok legyenek minél felkészültebbek, a diákok szerezzenek pozitív tapasztalatokat e munkamódszerről.
- Segítsünk a pedagógusoknak a projektcsapatok támogatásában, elsősorban a diákok motivációjának hosszú távú fenntartásában.

Várt eredmények:

- Kevesebb projektcsapat adja fel a versenyen való részvételt, vagyis növekedjen a feltöltők/nevezők aránya.
- A prezentációk színvonalasabbakká válnak, a diákok kevesebb szorongással állnak a zsűri elé.
- A pedagógusok nem fáradnak bele a versenybe, hanem évről évre neveznek a csapataikkal (visszatérő/összes).
- A mentorok hatékony együttműködésről számolnak be.

2024-ben megjelent a versenyen a Richter-különdíj, amelyhez önkéntes szakmai mentorálást is felajánlottak. A Richter-különdíj olyan kiváló projektet kíván elismerni, amely a Richter Gedeon Nyrt. tevékenységi köréhez illeszkedő témát dolgoz fel, ideértve a gyógyszergyártást és -fejlesztést, a vállalati társadalmi szerepvállalást, és az egészségmegőrzés kérdéseit. Ezért évente felmérjük, melyek azok a csapatok, amelyek projektötlete megfelel a különdíj elvárásainak.

A Richter kutatói választanak a mentorálási támogatásra jelentkező csapatok közül, figyelemmel a projektek témáira is. A különdíj témájához kapcsolódó szakmai fókuszú mentorálás mellett segítik a diákok személyiségfejlődését, prezentációs készségét,

elköteleződését és a hibázáshoz való viszonyukat is. Bár itt is önkéntes mentorálásról van szó, e mentorok egy más kultúrát képviselnek, egy új szemléletet hoztak a diákcsoportok életébe, hiszen sok esetben a saját kutatási területükhöz kapcsolódtak a diákprojektek, így a diákok meg tapasztalhatták, hogy amivel foglalkoznak, annak valódi jelentősége van. E folyamat a pályaaorientációs hatásával emelkedik ki.

Mivel a verseny elsődlegesen pedagógiai célokat szolgál, a diákprojektek akkor sikeresek, ha a szerzett tapasztalatok támogatják a résztvevők önismeretét és pályaaorientációját, valamint fejlesztik a projektekhez kapcsolódó kompetenciáikat. Ebben a felkészítést végző pedagógusok mellett fontos szerepet játszanak mentori szerepben közreműködő szakemberek is. Nagyobb számosságú együttműködés a HiSchool mentorokkal valósul meg, így az e részben bemutatott folyamatok, tapasztalatok elsősorban e körből kerülnek ki.

Ahogy a Középiskolai Diákprojektverseny alapítói és szervezői, úgy a mentorok, a zsűri és a záróesemény szervezői is önkéntesként dolgoznak a verseny sikeréért. Törekszünk rá, hogy mindenki a szakértelme alapján legjobban illeszkedő szakmai feladatba tudjon kapcsolódni, emellett szükségünk van logisztikai, szervezési feladatokba bekapcsolódó önkéntesekre is, akik vagy a HiSchool tréner és coach közösségéből, vagy egyetemi, középiskolás diákokból kerülnek ki. Ebből az évenkénti összefogásból születik meg immár negyedik éve a verseny, és örömmel látjuk, hogy évről évre többen is visszatérnek a lebonyolítást végző csapatba. Ehhez azzal tudunk hozzájárulni, hogy a folyamatainkat, szakmai anyagainkat és eseményeinket folyamatosan fejlesztve, minden önkéntesünknek lehetőséget biztosítunk, hogy a feladatok ellátása mellett az örömmel végzett munka élményével gazdagodjanak.

A MENTORÁLÁS FOLYAMATA

Az elmúlt három évben egy jól bevált ütemterv szerint dolgoztunk. A mentorok jelentkezésére minden év januárjában kerül sor, majd februárban egy csoportos tájékoztató (*kick off*) alkalommal kezdjük meg a közös munkát. A jelentkezőktől elvárjuk, hogy rendelkezzenek alapvető projektmenedzsment-szemlélettel, valamint a mentoráláshoz szükséges módszerek (például kommunikáció és aktív hallgatás, kérdezőtechnika, reflektív gondolkodás támogatása) ismeretével. Emellett meg kell ismerniük a versenykiírást, az ütemezést és a szabályzatot. Ekkor beszéljük át a mentorálási folyamat célját, folyamatát és elvárt eredményét, és ekkor állapodunk meg a projektcsapat-mentor párokról, amelyben a

mentorok egyéni érdeklődése, a projekttémához kapcsolódó szakmai háttere, valamint a földrajzi közelség is szerepet játszik. A mentorálás jellemzően online történik, így a mentor emailben veszi fel a kapcsolatot a csapat kapcsolattartójával, majd az első beszélgetés is vele történik. A cél itt az, hogy közösen meghatározzák, mely pontokon számítanak a mentor segítségére, ezután kezdődik meg a közös munka. Az elmúlt három év tapasztalatai nagyon sokfélék. Voltak olyan diákprojektek, melyeket a mentorok az ötlet megszületésétől kezdve a csapatkialakításon át egészen a projektleadás és prezentációig kísérték, és voltak olyan csapatok is, akik csak a projekt egy-egy szakaszában vettek igénybe támogatást. Bár a támogatás elsősorban online zajlik, egyedi esetekben személyes találkozásra is vannak példák. A projekt indulásakor a fókusz a motiválás, a keretek és szerepek tisztázása, az elvárások megbeszélése, az érdeklődés feltérképezése, a téma és a reális célok konkretizálása lehet. A tervezés folyamán a projektszemléletű feladatmegosztás, a kockázatok azonosítása, a reális és körültekintő ütemezés, tervezés állhat előtérben. A megvalósítás során a haladás nyomon követése (folyamatkísérés), figyelemmel a határidők betartására is, és a problémakezelés támogatása lehet a fókusz. A projektadatok feltöltésekor a strukturált válaszadás az online felületen, a reflektív elemek beépítése, és a tartalmas dokumentálás segítése a feladat. Továbbjutás esetén fontos a megfelelő felkészülés a prezentációra. Ennek jelentőségére sokan csak a nyilvános záróeseményen ébrednek rá.

A szervezők számára kiemelten fontos a mentorok támogatása. Ennek kettős célja van: egyrészt szakmai iránymutatást adhatnak a felmerülő kérdések, dilemmák kapcsán, másrészt az önkéntes mentor motivációjának megóvása, a személyes kapcsolódás és az önkéntes munka elismerése is megjelenik benne. Ennek eszközei az egyéni konzultációk és az esetmegbeszélő alkalmak, ahol a mentorok és szervezők átbeszélnek, ki hol tart a csapatával, milyen kérdések, dilemmák merültek fel és közös ötletelésre is biztosítottunk lehetőséget. Jelenlegi folyamatunkban a verseny zárása után formális visszajelző, reflexiós beszélgetések nincsenek. Erre a Középiskolai Diákprojektverseny zárónapján, illetve a HiSchool önkéntes eseményein szokott sor kerülni, önszerveződő módon. A tapasztalatokat igyekszünk a következő év szervezése során hasznosítani mind a tájékoztató anyagok fejlesztéséhez, mind az új mentorok felkészítésében.

A MENTOROK BEMUTATÁSA

Jelenleg két mentor-bázissal dolgozunk együtt. Az egyik a HiSchool Alapítvány önkéntes tréner és coach közösségének tagjaiból áll, a másik pedig a Richter Gedeon Nyrt. szakembereiből, akik a vállalat tevékenységi köréhez illeszkedő témában induló csapatokat segítik. Előzetes tájékozódásunk szerint mindkét csoportban biztosított a mentoroktól elvárt szakmai felkészültség, projektszemlélet és a módszertani eszköztár a diákok támogatására, és ezt az elmúlt három versenyév tapasztalatai is megerősítik. Külön mentorkiválasztási folyamatunk ezért nincsen, a jelentkezőket felkészítéssel, egyéni és csoportos konzultációs lehetőségekkel támogatjuk az optimális kimenet elérése érdekében.

A verseny elmúlt három évében növekvő mentor létszámmal dolgoztunk. A 2022/2023-as tanévben hat fő önkéntes érkezett a HiSchooltól, a 2023/2024-es tanévben egy fő a Richtertől, hat fő a HiSchooltól, a 2025/2026-os tanévben pedig négy fő a Richtertől és tizenkettő fő a HiSchooltól. Nagy örömünkre évről évre vannak visszatérő mentoraink, akik a verseny során szerzett tapasztalataikkal a folyamatunk fejlesztéséhez is hozzájárulnak.

A HiSchool önkéntes bázisából érkező mentorok mind olyan szakemberek, akik végigmentek az alapítvány kiválasztási és beléptetési folyamatán. Mindannyian képzett trénerek, coachok, illetve pedagógusok, akik a középiskolás korosztállyal végzett munkához felkészítést, szakmai támogatást, valamint szupervíziót, mentorálást is kapnak. Hivatalos felmérésünk jelenleg nincs, de beszélgetések alapján tudjuk, hogy a közösség jelentős része tapasztalt önkéntes, akik más szervezeteknél is végeznek eseti, vagy szakmai önkéntes munkát. Ez a fajta, szervezetek közti mobilitás számunkra nagy előnyt jelent, hiszen rutinosan tudnak illeszkedni a folyamatainkhoz és a mentori szerepkörbe.

ESETI PÉLDÁK A MENTORÁLÁSRA

E részben két konkrét esetet szeretnénk röviden bemutatni. Az egyik esetben a mentort már egy kész, vagyis megvalósított, és iskolai körben sikeresen bemutatott projekthez kérték fel. A mentor nehézségként számolt be arról, hogy érettségi időszakban nagyon nehezen lehetett a diákokkal időpontot egyeztetni. Három-négy online 20-25 perces konzultáció révén állt össze a projektadatlap, valamint a mentor a már meglévő prezentációs anyag átdolgozásához is adott javaslatokat. A felajánlást, miszerint az előadói technikákat is átbeszélhetik, vagy a versenynap előtt rendezhetnek egy próbát, a diákok már nem vették igénybe, lévén ezt az

anyagot már bemutatták, magabiztosak voltak. A versenynapon derült fény arra, hogy tapasztalataik inkább az iskolai közegre terjedtek ki és a versenyhelyzet sajátosságaira kevésbé voltak felkészültek. Pedagógiai értelemben a projekt tanulságain kívül számukra a felkészülés teljességének fontossága is felkerült a „mit tanultunk” listára.

Hasonló helyzetek más projekteknél is előfordulnak, ahol a mentor adta lehetőségek jó része kihasználatlan marad. Ez kifejezetten frusztráló, demotiváló lehet az első alkalommal mentorálónál, hiszen lelkesedéssel, szerteágazó tudással és segítő szándékkal érkeznek a csapatokhoz. Fenti példánk mentora már gyakorlott volt, így a helyzetet helyén kezelte: „Ez is fontos tanulás volt.” Mindemellet ez a példa is jól mutatja, hogy a mentorok felkészítése és támogatása kiemelt fontosságú feladat számunkra saját motivációjuk és eredményességük megfelelő értékelése szempontjából.

Másik mentorunk egy szakmailag nagyon szép és speciális kihívást kapott. Ő támogatta a 2024/2025-ös versenyév egyik különdíjas csapatát, a budapesti Mozgásjavító EGYMI⁸ „Locsolj meg! ... és annak folytatása” című projektjét.

A mentor hat alkalommal találkozott személyesen a csapattal, mely során tisztázni kellett, hogy bár a projekt témája külső szem számára nagyon egyszerűnek, kihívás nélkülinek tűnhet, a megvalósítás sajátosságaiból adódóan maga a projektszemlélet és a tanulási potenciál komoly pozitív hozadékkal járhat mind a résztvevő diákok és a családjaik, mind a mentorok számára. A felkészülés része volt, hogy a projekt első fázisát iskolai körben prezentálta a csapat, amit a mentor is megnézett, és ennek tanulságait is beépítették a versenyanyagba. A csapatot kerekesszékes fiatalok alkották, akikről tudtuk, hogy ritkán mozdulnak ki a számukra biztonságos és ismerős burokból. Esetükben komoly szervezés volt az is, hogyan tudnak majd a verseny helyszínén megjelenni, idegen környezetben prezentálni az eredményeiket. Ebben a felkészítő tanár (szülői támogatással) vállalt kiemelkedő szerepet, így a mentor számára fontos volt, hogy a diákok mellett őt is támogassa a felmerülő kérdésekben.

E csapatnál a verseny utáni reflexiós beszélgetésben is részt vett a mentor azért, hogy segítse a csapatot a tanulságok megfogalmazásában: mit kaptak attól, hogy vállalták a számukra nehezített bejutást a verseny helyszínére, és hogy megmérettették magukat. Ahogy a csapatot alkotó diákok megfogalmazták tanulságként, az egyik superképességük éppen abból adódott,

⁸ Mozgásjavító Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskola és Kollégium.

hogy kerekesszékekben ülnek. A mentor úgy fogalmazott, hogy nagyon sokat adott számára ez a munka, és örömmel látná, ha a jövőben akár más hasonló, neheztett terepről induló csapatot támogathatnánk a versenyben.

A MENTORÁLÁS TAPASZTALATAI

Az idei, a 2026-os év újdonsága, hogy a félidős esztmegbeszélő alkalom során, ahol tapasztalt és új mentorok is jelen voltak, visszajelzést kértünk azzal kapcsolatban, hogyan ítélik meg a Középiskolai Diákprojektversenyben való részvételükhöz nyújtott támogatást. A célzott kérdések mentén történő elbeszélgetés mellett egy rövid kérdőíves felmérésben tudakoltuk az aktuális és esetleges korábbi évek tapasztalatait. A visszajelzések gyűjtésének célja az volt, hogy képet kapjunk a mentori munka eredményeiről és problémáiról. A megkérdezett mentorok mindegyikénél kiemelkedett motivációként, hogy lelkes, nyitott, tettekreész és inspiráló projekteken dolgozó diákcsapatokat támogathatnak. Emellett megjelent a saját diákkori versenyélmény, valamint a mentori szerepből nyerhető inspiráció és tanulás szerepe. Az önkéntesek egymást is motiválják, hiszen *„nagyon szuper és lelkiismeretes mindenki a témában, jó érzés ilyen társasághoz tartozni”*.

Az idei projekteknél jellemző, hogy a csapatok elsősorban a projekt módszertan kapcsán, például a projekt cél pontos meghatározásához, a tervezéshez, a projekt adatlap kitöltéséhez, vagy a megfelelő dokumentációhoz kérnek segítséget. A versenyprezentációk elkészítése május folyamán válik aktuálissá, ezek az igények később érkeznek majd be. Ahogy a fentiekből is látszik, a mentor nem folyamatosan van jelen, hanem a diákcsapat, illetve a projekt igényeihez igazodva egy-egy ponton, vagy szakaszosan lép be a képbe. Nagy öröm, és a folyamat sikerének egyik mutatója, hogy a verseny napon a mentorok nagy része jelen van, és szurkol az általa támogatott csapatnak, sőt arra is van példa, hogy az eredményhirdetés utáni reflexióba is bekapcsolódnak.

Ahogy a mentorok bevonódásának mértéke eltérő, úgy a folyamat során megjelenő nehézségek is nagyon csapatfüggők. Általános visszajelzés, hogy a diákok nagyon leterheltek, és nagyobb csapatlétszámnál nehézkes megszervezni a találkozót. Emellett az is előfordul, hogy a mentortól várják, hogy ő vezesse majd végig a csapatot a lépéseken, ilyenkor nagyon fontos facilitálási feladat rávezetni a csapatot arra, hogy lássák, miként tudják a projektet saját erőforrásból megvalósítani a megadott segédletek felhasználásával. Van példa arra is, amikor

a kapcsolatfelvétel ugyan sikeres, de végül mégsem alakul ki a mentorálási kapcsolat. Ennek számos oka lehet, például, hogy a tanárok és diákok ismert túlterhelése miatt nem tudják a saját ütemezésükbe beilleszteni a közös munkát, vagy a csapat nem igazán nyitott a mentori támogatás fogadására, így a mentorálás vagy félbeszakad, vagy csak a véghajrában keresik fel kvázi adminisztrációt segítőként.

A visszajelzésekből az látszik, hogy változatos kihívásokkal találják szembe magukat önkéntes mentoraink, melyek megoldását a folyamataink és a kommunikáció, tapasztalatcsere fejlesztésével igyekszünk támogatni. Mivel a Középiskolai Diákprojektverseny esetében a pedagógiai, reflexiós cél kiemelt fontosságú, így ezt mentoraink támogatása során is nagy súllyal kezeljük. A már meglévő segédanyagok, mint a Versenyszabályzat, a Diákprojekt Módszertani útmutató, az Ütemterv és a Projektkatalógus mellett idén készült el a Mentori útmutató, mely a frissen csatlakozó mentorok számára ad egy szakmai keretet. Ezen kívül szükséges lehet a csapatok számára kiküldött anyagokban kézzelfogható példákkal illusztrálni a mentor szerepét, hogy ennek pontos ismeretével, tudatosan válasszák és hasznosítsák ezt a támogatási formát.

A MENTORÁLÁS EREDMÉNYEI A KÖZÉPISKOLAI DIÁKPROJEKTVERSENY MEGVALÓSÍTÁSÁBAN

Három olyan versenyciklus van mögöttünk, ahol már a mentorálási támogatás is megjelent. Tapasztalatokról már beszámolhatunk, de objektív mérésekről még nem, mert ehhez kevés adat áll a rendelkezésünkre.

A zsűri néhány állandó tagjának beszámolója alapján megállapítható, hogy a feltöltött projektekből a döntőbe jutók kiválasztása egyre nehezebb feladat, mivel olyan színvonalas tevékenységeket látunk, amelyek közül nehéz kiválasztani a bemutatóra nem érdemeseket. Ezért általában a feltöltött projektek mintegy háromnegyedét továbbjutásra javasoljuk és lehetőséget adunk a szóbeli bemutatásra online vagy személyesen, a csapatok választása szerint. E ponton (tehát a döntőbe jutás ismeretében) ismét lehetősége van a csapatoknak mentorálást kérni, itt már kifejezetten a prezentálás támogatásához. Ekkor olyan csapatok is igénylik ezt a lehetőséget, akik korábban még nem vették ezt igénybe. Így a szóbeli bemutatók is egyre igényesebbek és a zsűriben ülő nem oktatási szakemberek az elismerő szavak mellett gyakran felajánlanak újabb megjelenési lehetőségeket a prezentáló diákcsapatoknak.

Fontos eredménynek tekintjük a mentorálás folyamatának fejlesztését, ami a feladat előtti, kick off meetinggel indul, majd segítséget nyújtunk a mentor-mentorált párok kialakításában és folyamatosan biztosítjuk az online segítséget az elakadási pontokon mindkét oldalról. Ez azt jelenti, hogy a mentorok tudnak kérdezni a vezetőmentortól és a verseny szervezőitől egyaránt.

Elkészült a *Mentori útmutató*, ami tartalmazza, hogy kinek ajánljuk az önkéntes mentori tevékenységet, megemlítve, hogy természetesen olyan diákprojekteket is lehet és érdemes mentorálni, amelyek nem indulnak a versenyen. Szól a mentorálás folyamatáról, megemlítve a nyilvános támogató eszközeinket, mint a verseny honlapján található *Projektkatalógus*, a *Módszertani útmutató*, és számos további letölthető segédlet, és a záróeseményünket, ahol láthatók a projektbemutatók és az eredményhirdetésre is sor kerül. Javasunk ütemtervet a mentori munkához és szempontokat a projektek tervezéséhez és értékeléséhez. Az útmutató ajánlott irodalommal zárul. A diákok hatalmas lelkesedése megjelenik a záróeseményen, ezt leginkább a fotók mutatják. Az anonim visszajelző kérdőívek egyikén ez olvasható: „*Nem is tudom most elmondani, mennyi mindent tanultam ebből a projektből. Annyi minden történt, hogy ez az év biztos meghatározó lesz a további életemben is...*”

A Középiskolai Diákprojektverseny körül kezd kialakulni egy rendszeresen csapatot indító pedagóguskör. Idén ez azt jelenti, hogy a 89 regisztrált pedagógus kapcsolattartó között 25 olyan kolléga neve bukkan fel, akik már legalább másodszor neveztek csapatot, de olyan kollégák is vannak, akik negyedszer érkeznek a versenyre. A verseny szervezői számos pozitív visszajelzést kapnak, amelyek gyakran kiemelik az önkéntes mentorok értékes munkáját is. Az elmúlt három évről elmondható, hogy a versenyen résztvevők száma, valamint a feltöltők és előzetesen regisztrálók aránya ugyan még nem növekedett szignifikánsan, de a projektek színvonala igen. Egybehangzó vélemények szerint a prezentációk színvonalasabbakká váltak, és a diákok magabiztosabban állnak a zsűri elé. Ebben sokat segít, hogy az önkéntes mentorok a döntőben is kísérik a csapatokat, és bátorító szavaikkal az utolsó pillanatokban is mellettük állnak.

A következő években a mentori munka minőségének további javítása mellett azt szeretnénk elérni, hogy a jelenleginél több diákcsoport vegye igénybe az önkéntes mentorok segítségét. Ennek érdekében jobban fogjuk tájékoztatni a versenyzőket a mentorálás előnyeiről.

IRODALOM

- Dunker, Ludwig – Götz, Bernd (1988): *Projektunterricht*. Vanginau–Ulm: Armin Vaas Verlag.
- Főző Attila László – Jánossy Zsolt – Kapcsáné Némethi Júlia – Simonics Benjámin – Szakács Klaudia – Vásárhelyi Virág (2022): *Projektpedagógia digitális eszközökkel*. H. n [Budapest]: Digitális Jólét Nonprofit Kft.
- Karinthy Frigyes (1929): *Láncszemek*.
<https://www.irodalmijelen.hu/05242013-1547/karinthy-frigyes-lancszemek> Letöltve: 2026.05.25.
- Kőfalvi Tamás (2020): *A projektmódszer a történelemtanításban. Online oktatási csomag*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem.
- Nádasi Mária (2010): *A projektoktatás elmélete és gyakorlata*. Budapest: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.
- Nagy Tamás (2014): A mentor szerepe a tehetséggondozásban. In. Dávid Mária – Gefferth Éva – Nagy Tamás – Tamás Márta: *Mentorálás a tehetséggondozásban*. Budapest: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, pp. 41-67.
- Orgoványi-Gajdos Judit – Virág Irén (2024): *Projektorientált tanulás és tanítás a gyakorlatban*. Eger: Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Líceum Kiadó.
- Palencsárné Kasza Marianna – Rozmán Éva – Szabó Csilla Marianna (2022): *Gyakorlat teszi a mestert. A projektoktatás kézikönyve*. Budapest: Tempus Közalapítvány.
- Pálvölgyi Lajos (2018): Projektmenedzsment és projektpedagógia. In. Bodáné Kendrovics Rita (szerk.): *Hazai és külföldi modellek a projektoktatásban*. Budapest: Óbudai Egyetem, pp. 6-24.
- Pálvölgyi Lajos – Magócs Éva (2025): A Középiskolai Diákprojektverseny első három éve egy felmérés tükrében. *Új Pedagógiai Szemle*, 75(7-8) pp. 70-96. DOI: 10.71157/upsz.2025.07-08.05
- PMI (2019): *Projektmenedzsment útmutató (PMBOK® Guide)*. Budapest: Project Management Institute – Akadémiai Kiadó.
- Rhodes, Jean E. (2002): *Stand by me: The risk and rewards of mentoring today's youth*. Cambridge: Harvard University Press.
- Travers, Jeffrey – Milgram, Stanley (1969): An experimental study of the small world problem. *Sociometry*, 32(4) pp. 425-443. DOI: <https://doi.org/10.2307/2786545>